

ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΚ ΚΕΓΧΡΕΩΝ

Ἡ δημοσιευομένη (εἰκ. 1) ἐπιγραφή εὑρέθη κατὰ τὸ ἔτος 1949 παρὰ τὸν οἰκίσκον τοῦ Ἰω. Μαυροειδῆ, κείμενον κατὰ τὸ ΒΑ μέρος τοῦ χωρίου, ἀπόκειται δὲ νῦν ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Παλαιᾶς Κορίνθου.

Ἐρευνήσας τὸν τόπον εὑρέσεως ἐσχημάτισα τὴν γνώμην ὅτι δὲν ἔκειτο κατὰ χώραν, διότι οὐδὲν ἴχνος τάφου ἢ ἄλλης κατασκευῆς ὑπῆρχε· τοῦτο ἄλλωστε δείκνυται πιθανὸν καὶ ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς πλακός, ἣτις ἐφθαρμένη κατὰ τὰς παρυφὰς πανταχόθεν σχεδόν, προδήλως ἀπὸ παλαιῶν χρόνων, μόνον κατὰ τὸ ἄνω δεξιὸν μέρος σφῆζει τὸ μικρὸν περιχέλωμα.

Ἡ πλάξ, ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, θραυσθεῖσα κατὰ τὴν εὔρεσιν εἰς τρία τεμάχια συγκεκολλημένα νῦν, ἔχει τὰς ἐξῆς διαστάσεις: Ὑψος 0,44 (δεξιὰ)—0,445 (ἀριστερά). Πλ. 0,36 (ἄνω)—0,365 (κάτω) καὶ πάχος 0,018 (δεξιὰ)—0,0208 (ἀριστερά).

Γραμμάτων ὕψος (εἰς χιλιοστὰ τοῦ μέτρου): 1ος στ.: 25-29, 2ος στ.: 30-35, 3ος στ.: 33-37, 4ος στ.: 32-35, 5ος στ.: 30-36, 6ος στ.: 30, 7ος στ.: 30-32, 8ος στ.: 28-33, 9ος στ.: 28-35 καὶ 10ος στ.: 30-33.

Ἡ ἐπιγραφή κατὰ μεταγραφὴν ἔχει οὕτω:

D(iis) M(anibus) F(?)

V(ivus). M(arcus). Iulius. M(arci). f(ilius);

Aem(ilia tribu), Crispus,

Veteranus

5 *leg(ionis) (secundae) adiutricis), sibi et*

Iuliae Basilae

coniugi suae lib-

erisque suis

libertis liberte-

sque suis F(?) F(ecit).

Εἰκ. 1. Ἐπιγραφή ἐκ Κεγχρεῶν ἐν τῷ Μουσείῳ Κορίνθου.

Τὸ Α τῶν λέξεων *Aem(ilia)* καὶ *Veteranus* ἔχει χαραχθῆ ἄνευ τῆς ὀριζοντίου γραμμῆς, ὅμοιον πρὸς ἑλληνικὸν λάμβδα, ἐν τῇ λέξει δὲ *veteranus* ἔχει κάθειρον τὸ ἀριστερὸν σκέλος, ἐνῶ τὸ δεξιὸν ἔχει συνενωθῆ μετὰ τοῦ ἀκολου-

θοῦντος Ν, τοῦ ὁποίου πάλιν ἢ πρὸς τὰ δεξιὰ κάθετος γραμμὴ ἔχει ἀποχωρισθῆ τῶν δύο ἄλλων, οὕτως ὥστε ἀντὶ ΑΝ σχηματίζεται ΜΙ. Ἐκ τῆς φύσεως τῶν λαθῶν τούτων (καὶ ἄλλων, βλ. κατωτ. passim) φαίνεται πιθανὸν ὅτι ἡ ἐπιγραφή ἐχαράχθη ὑπὸ Ἑλληνοῦ τεχνίτου, ἀγνοοῦντος τὴν λατινικὴν. Λάθη προερχόμενα προδήλως ὑπὸ Ἑλληνοῦ ἀγνοοῦντος τὴν λατινικὴν βλ. ἐν Α. Β. WEST, Corinth VIII, II (Latin Inscriptions) ἀρ. 65 στ. 1, 5.

Στ. 1. *D(iis) M(anibus)*. Συνηθεστάτη ἐπίκλησις ἐπιταφίων μνημείων, συνοδευομένη ἐνίοτε καὶ ὑπὸ τοῦ *I(nfernīs)*. Ἐδῶ ἀκολουθεῖ ἐν F, χαραχθὲν εἰς θέσιν ἀσύμμετρον, μικρότερον καὶ ἀβαθέστερον τῶν λοιπῶν γραμμῶν. Τὸ γράμμα τοῦτο μὲ οὐδὲν ἀρχικὸν τῶν συνήθων εἰς τὰς ἐπικλήσεις συντομογραφῶν συμπίπτει. Πιθανῶς λοιπὸν νὰ ἐγράφη ἀντὶ *I(nfernīs)* κατὰ λάθος ὀφειλόμενον εἰς τὴν μνημονευθεῖσαν ἄγνοιαν τῆς λατινικῆς ὑπὸ τοῦ χαρακτοῦ καὶ προκληθὲν ἐκ τῆς κατὰ τὸν ἐπόμενον στίχον παρουσίας *M.F.* ἐν τῇ αὐτῇ σχεδὸν θέσει.

Στ. 2. *V(inus)* Ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιγραφῆς δὲν εἶναι τόσον σύνηθες. Κατὰ κανόνα τίθεται περὶ τὸ τέλος, ὁμοῦ μετὰ τοῦ F ἢ Fc (*fecit* ἢ *faciendum curavit*). Πάντως, εἰδικῶς μάλιστα ἐν Κορίνθῳ, ἔχομεν καὶ ἄλλα παραδείγματα, ἔνθα ἡ ἔνδειξις ὅτι ζῶν ὁ ἀναγραφόμενος ἐμερίμνησε περὶ τῆς ἐτοιμασίας τοῦ ἰδίου τάφου τίθεται ἐν ἀρχῇ (μετὰ τὴν ἐπίκλησιν καὶ πρὸ τῆς ἀναγραφῆς τῶν ὀνομάτων) βλ. CIL III, ἀρ. 541 (= LEBAS-WADDINGTON, Voyage archéologique κλπ. partie II section II, Corinthe, ἀρ. 92) καὶ Α. Β. WEST, ἔ.ἀ. ἀρ. 138 καὶ 141.

M(arcus) Iulius M(arci) f(ilius). *M(arcus)*, σύνηθες praenomen. Κατὰ κανόνα ὁ (νόμιμος) πρωτότοκος λαμβάνει τὸ praenomen τοῦ πατρὸς, ὡς ἐνταῦθα, (CAGNAT, Cours d'Épigraphie Latine⁴ [1914] σ. 67). *Iulius*, σύνηθες nomen gentile. Αἱ καταλήξεις οἰκογενειακῶν ὀνομάτων εἰς -ius χαρακτηριστικαὶ τῶν γνησίων λατινικῶν οἰκογενειῶν (εἴτε πατρικίων εἴτε πληβείων, ἔ.ἀ. σ. 50).

Στ. 3. *Aem(ilia tribu)*. Ἐχει γραφῆ κατὰ τὴν συνηθεστέραν καὶ βραχυτέραν συντομογραφίαν. Ἡ Αἰμιλία φυλὴ εἶναι ἡ συχνότερον ἀπαντῶσα ἐν λατινικαῖς ἐκ Κορίνθου ἐπιγραφαῖς, ἐξ οὗ ὁ Α. Β. WEST (ἔ. ἀ. σ. 88-89) συμπεραίνει ὅτι ἦτο ἡ φυλὴ τῆς ἀποικίας τῆς Κορίνθου. (Πρβλ. καὶ IG IV 203, ἔνθα ὁ Ἀρχιερεὺς τοῦ ἐν Ἰσθμῷ Ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἀνήκει ἐπίσης εἰς τὴν Αἰμιλιαν φυλὴν.)

Crispus, γνωστὸν ἀλλ' ὄχι ἰδιαίτερος συχνὸν cognomen, προερχόμενον ἐκ παρωνυμίου καὶ ἀπαντῶν καὶ ὑπὸ τὰς παραλλαγὰς *Crispius* καὶ *Crispinus* (καὶ θηλυκὸν *Crispina*).—*M(arcus) Iul[ius] C[ris]pus* ἐν CIL VIII suppl. pars I ἀρ. 11494 (Ἀφρικῆς). (Πρβλ. καὶ αὐτ. ἀρ. 11492 καὶ 11493 ἄλλους δύο Ἰουλίους Κρίσπους, ἐπίσης ἐξ Ἑλ-Ἀσάν, μέλη πιθανώτατα τῆς αὐτῆς οἰκογενείας.)

Στ. 4-5. *Veteranus* / *leg(ionis) (secundae) ad(iutricis)*. Συχνὰ ἡ λέξις *veteranus* γράφεται συντετμημένη *vet* καὶ *veter*. *Veterani* τῆς δευτέρας ἐπικουρικῆς λεγεῶνος ἀναφέρονται εἰς μέγαν ἀριθμὸν ἐπιγραφῶν προέρχονται δὲ πᾶσαι ἐκ Κάτω Παννονίας, καὶ μόνον μία (ἡ ἀριθ. 5430) ἐκ τοῦ γειτονικοῦ Νορικοῦ. Μόνον ἐπὶ μιᾶς, ἔλλιποῦς, ἐπιγραφῆς ἐκ Κορίνθου ἀναγράφεται ἡ δευτέρα λεγεῶν (Α. Β. WEST, ἔ.ἀ. ἀρ. 64).

Μετὰ τὸ Α τοῦ ad(iuctricis) ἔχει τεθῆ τελεία, πρᾶγμα ἐνισχυὸν τὴν ὑποτεθεῖσαν ἄγνοιαν τῆς λατινικῆς.

Στ. 6. *Iuliae Basilae*. Τὸ cognomen Basila, ὄχι συχνὸν ἀλλὰ γνωστὸν, ἀπαντᾷ συνηθέστερον ὑπὸ τοὺς τύπους Bassilla (CIL ἀρ. 1745, 2598 καὶ 5098 — Iulia Basila εἰς τὴν τελευταίαν) καὶ Basilla (ἀρ. 6406 καὶ 4369). Πρβλ. τὸ ἑλληνικὸν Βασίλη.

Στ. 7. *coiugi* σύνηθες ἀντὶ coni(u)gi. Εἰς τὰς λοιπὰς ἐκ Κορίνθου ἐπιγραφὰς γίνεται χρῆσις τῆς λέξεως uxor (βλ. A. B. WEST, ἔ.ἀ. σ. 163 index VIII). — *sue*, Ε ἀντὶ ΑΕ ἐν ταῖς σχετικαῖς πτώσεσι τῆς α' κλίσεως συνηθέστατον. Βλ. DESSAU, Inscr. Latinae Selectae III 842-3. Κατὰ τὸν TH. MOMMSEN (CIL III suppl. σ. 2038) μόνον μετὰ τὸν Μᾶρκον Αὐρήλιον (γ' τρίτον τοῦ Β' μ. Χ. αἰ.), πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ διὰ τὴν χρονολόγησιν τῆς δημοσιευομένης ἐπιγραφῆς.

Στ. 9-10. Ἔχει χαραχθῆ κατὰ τρόπον μὴ γεννῶντα ἀμφιβολίαν, *liberte/sque* Τὸ S ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου ἔχει γραφῆ πρὸς τὰ δεξιὰ, καταλειπομένου κενοῦ δύο γραμμάτων. Προφανῶς ὁ χαρακτήρ ἤθελε νὰ γράψῃ *libertabusque*, λίαν συνήθη τύπον δοτικῆς, εἰδικῶς ἐν τῇ λέξει ταύτῃ (βλ. DESSAU, ἔ.ἀ. σ. 844) καὶ ἴσως παρελείφθη πρὸς στιγμὴν ὡς δυσανάγνωστον ἀπὸ τὸ πρότυπον σημεῖωμα τοῦ παραγγείλαντος τὴν ἐπιγραφὴν, χωρὶς νὰ συμπληρωθῆ ἔπειτα ἐκ παραδρομῆς ἢ δι' ἄλλον λόγον.

F.F.C. Κανονικῶς ἡ συντομογραφία αὕτη ἔδει νὰ ἀναγνωσθῆ F(ili) f(e)c(e)runt), πρᾶγμα ἀδύνατον, ἐφ' ὅσον, καὶ ἐκ τῆς λέξεως V(ivus) καὶ ἐκ τῆς κατ' ὀνομαστικὴν παραθέσεως τῶν ὀνομάτων καὶ ἐκ τῆς παραλείψεως τῆς ἀναγραφῆς τῆς ἡλικίας εἶναι ἀπολύτως βέβαιον ὅτι ὁ ἴδιος ἠτοίμασε τὴν ἐπιτύμβιον πλάκα. Ἴσως ἀνεγράφη κατὰ λάθος ἀντὶ FC (fecit ἢ faciendum curavit), ἐπαναληφθέντος δις τοῦ F, — ἀβλεψία ἐξηγουμένη εὐχερέστερον ἐκ τῆς κατ' ἐπανάληψιν ὑποτεθείσης ἀγνοίας τῆς λατινικῆς ὑπὸ τοῦ (Ἑλληνος) χαρακτοῦ.

Ἄλλην λατινικὴν ἐπιγραφὴν ἐκ Κεγχρεῶν δὲν γνωρίζω. Τὰς ἐκεῖθεν ἑλληνικὰς ἐπιγραφὰς βλ. ἐν IG IV ἀρ. 206-207 καὶ HONDIUS, Suppl. epigraphicum graecum IX 50. Πιθανῶς καὶ ἡ IG IV 208 προέρχεται ἐκ Κεγχρεῶν.

Σ. Ι. ΧΑΡΙΤΩΝΙΔΗΣ